

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด

Basic Education Administration of Home School in Provincial Educational Agency.

สุธินันท์ พูลสมบัติ

* ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผศ.ดร.นุชนรา รัตนศิริประภา

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Sutinan Poolsombut

* Doctor of Philosophy, Educational Administration Program,
Faculty of Education, Silpakorn University.

Asst.Prof.Dr.Nuchnara Rattanasiraprapha

* Lecturer in Educational Administration, Faculty of Education, Silpakorn University.

ข้อมูลบทความ

* รับบทความ 25 พฤษภาคม 2564

* แก้ไข 24 มิถุนายน 2564

* ตอรับบทความ 25 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด และ 2) เพื่อศึกษาผลการยืนยันองค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด กลุ่มตัวอย่าง คือ หน่วยงานทางการศึกษา ระดับจังหวัด จำนวน 66 หน่วย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณการขนาดกลุ่มของเครจซี่และมอร์แกน และผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามโอกาสทางสถิติ โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการสุ่มแบบแบ่งประเภท จำแนกตามภูมิภาค เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสอบถามความคิดเห็น และแบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) องค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ (1) การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ (2) การกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ (3) การอำนวยความสะดวก (4) การส่งเสริมมีส่วนร่วม (5) การสร้างเครือข่าย (6) การส่งเสริมการเรียนรู้ (7) การนิเทศและติดตาม และ (8) การประชาสัมพันธ์

2) ผลการยืนยันองค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงาน ทางการศึกษาระดับจังหวัด พบว่า มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว
หน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด

Abstract

The purposes of this research were to determine 1) to find the basic education of home school in provincial education agency and, 2) to find the confirmation result of the basic education of home school in provincial education agency. The research samples were 66 provincial education agencies. The 4 respondents in each provincial education agency were as follow; a director of Education Development Group under the Provincial Education Office, a director of Promotion Education Group under the Primary Education Service Area Office, a supervisor under the Secondary Education Service Area Office and a home school manager, in totally of 264. The research instruments were a semi-structured interview, an opinionnaire and a confirmatory questionnaire for basic education of home school in provincial education agency. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, exploratory factor analysis, and content analysis.

The research findings were as follows :

1) There were 8 factors for basic education of home school in provincial education agency; (1) Learning Organization, (2) Assignment of responsibility, (3) Direction, (4) Participation Support, (5) Network, (6) Enhancing Learning Process,(7) Supervision and Monitoring, and (8) Public Relations.

2) The basic education of home school in provincial education agency were verified with accuracy, propriety, feasibility, and utility.

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด

Keywords:

Basic Education Administration of Home School
Provincial Educational Agency

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย ให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และสภาวะการณเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของประเทศชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ซับซ้อนและคาดการณ์ได้ยาก ในขณะที่ผลการจัดการศึกษาของประเทศในทุกระดับ ยังคงมีปัญหา ทั้งในด้านคุณภาพของคนไทยที่ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่างๆ ที่ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา คุณลักษณะและทักษะอยู่ในระดับที่ยังไม่น่าพึงพอใจและกำลังแรงงานของประเทศที่มีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แม้ในภาพรวมคนไทยมีโอกาเข้าถึงการศึกษาและมีความเสมอภาค ทางการศึกษามากขึ้นจากนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเรียน 15 ปีของรัฐ แต่ระบบบริหารการศึกษา ในปัจจุบันก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะรองรับสภาวะการณการลดลงของประชากรและการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็วของประเทศ รวมถึงสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดนในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดและไร้ขีดจำกัดของเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถเชื่อมทั้งโลกให้เป็นหนึ่งเดียว การเร่งปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติและการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ยุค 4.0 จึงเป็นทางออกสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสในการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาศักยภาพร่วมกันในสังคมของชนในชาติและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมให้มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกันมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาประเทศให้สามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วในอีก 20 ปีข้างหน้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, 75.)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวหรือโฮมสคูล (Home School) เป็นการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด

ทุกระดับ กำหนดให้การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ประกอบกับสาระสำคัญในมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกกฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560, 1.)

จากการรวบรวมงานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ได้แก่ 1) กระทรวงศึกษาธิการยังไม่มีโครงสร้างการบริหารจัดการในเรื่องการศึกษาโดยครอบครัวรวมถึงการศึกษารูปแบบที่ชัดเจน 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในระดับปฏิบัติการส่วนใหญ่ยังขาดความมั่นใจในการตัดสินใจ 3) ครอบครัวที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวยังขาดโอกาสของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งในหมู่ครอบครัวและภาครัฐ 4) ประเด็นที่ยังมองต่างมุมกันอย่างมาก คือ เรื่องคุณภาพการศึกษา โดยที่ภาครัฐยึดตามหลักเกณฑ์ 5) ครอบครัวที่ไม่ได้รับอนุมัติให้เป็นผู้จัดการศึกษาได้ยังไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ของตนตามที่กำหนด 6) ความไม่เข้าใจกันระหว่างกฎระเบียบการตีความที่ไม่ตรงกัน ซึ่งเจ้าหน้าที่ในแต่ละพื้นที่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวไม่เท่ากัน 7) ระบบโครงสร้าง การบริหาร และบุคลากรที่จำกัด และ 8) ครอบครัวและเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความเข้าใจไม่ตรงกันในหลายเรื่อง เช่น การขออนุญาตจัดการศึกษา สถานที่ยื่นคำขออนุญาต ระยะเวลาในการขออนุญาตการจัดทำแผนการจัดการศึกษา เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558, 3.)

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด ยังมีอุปสรรคในการจัดการศึกษา ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ที่หน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดจะต้องได้รับการพัฒนา ปรับปรุงและหาวิธีการ เพื่อให้ได้มาซึ่งกระบวนการในการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด ให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด ซึ่งผลการศึกษาคั้งนี้จะได้ข้อค้นพบและองค์ความรู้มาพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด ให้มีมาตรฐานและเป็นแบบอย่างที่เป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด
2. เพื่อศึกษาผลการยืนยันองค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด

สมมติฐานของการศึกษา

1. องค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดเป็นพหุองค์ประกอบ
2. ผลการยืนยันองค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ซึ่งนำมาเขียนเป็นแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 1 : กรอบแนวคิดการวิจัย

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว หมายถึง แนวทางหรือวิธีการดำเนินงานที่เชื่อมโยงและบูรณาการจัดการศึกษาเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวที่สอดคล้องกับตัวผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยมีบิดา มารดา หรือบิดา หรือมารดา เป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาให้กับบุตรหลายด้วยตนเอง ภายใต้กฎระเบียบ ข้อบังคับตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว พ.ศ. 2547

หน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด หมายถึง ส่วนราชการระดับจังหวัดที่มีอำนาจตามกฎหมายให้ทำหน้าที่ในการกำกับ ดูแลและส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในระดับจังหวัดให้กับเด็กที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบการศึกษาได้ เช่น เด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา และเด็กที่มีความพร้อมในด้านอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด ประกอบด้วย สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และครอบครัวที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด หมายถึง แนวทางหรือวิธีการดำเนินงานจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของส่วนราชการระดับจังหวัดที่มีอำนาจตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในการกำกับ ดูแลและส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวที่เชื่อมโยงและบูรณาการจัดการศึกษา เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวที่สอดคล้องกับตัวผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยมีบิดา มารดา หรือบิดา หรือมารดา เป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาให้กับบุตรหลายด้วยตนเอง ภายใต้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนด

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ หน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด จำนวน 77 หน่วย

กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด จำนวน 66 หน่วย การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณการขนาดกลุ่มของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามโอกาสทางสถิติ (Probability Sampling) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหน่วยละ 4 คน รวมทั้งสิ้น 264 คน ทั้งนี้ โดยใช้ผู้ให้ข้อมูลเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) คือ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศึกษา เทศบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

วิธีการดำเนินการวิจัย

โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) ซึ่งใช้ทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้ผู้ให้ข้อมูลเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ประเภท คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างแบบสอบถาม ความคิดเห็น ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert Rating Scale) และแบบสอบถามเพื่อยืนยัน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยจำแนกตามประเภทของเครื่องมือวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - structured interview) โดยการวิเคราะห์เอกสาร จากตำรา แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด

2. การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) โดยจัดสร้างและพัฒนาแบบสอบถามชนิดจัดลำดับห้าระดับ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยทั้งฉบับ ด้านความเชื่อมั่น โดยการทดลองใช้ (try out) กับหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด จำนวน 8 หน่วย หน่วยละ 4 คน รวมทั้งสิ้น 32 คน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการทดลองใช้ พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.988

3. แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด ซึ่งเป็นแบบตรวจรายการ (checklist) พิจารณา 4 ด้าน คือ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ นำไปสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน คือ

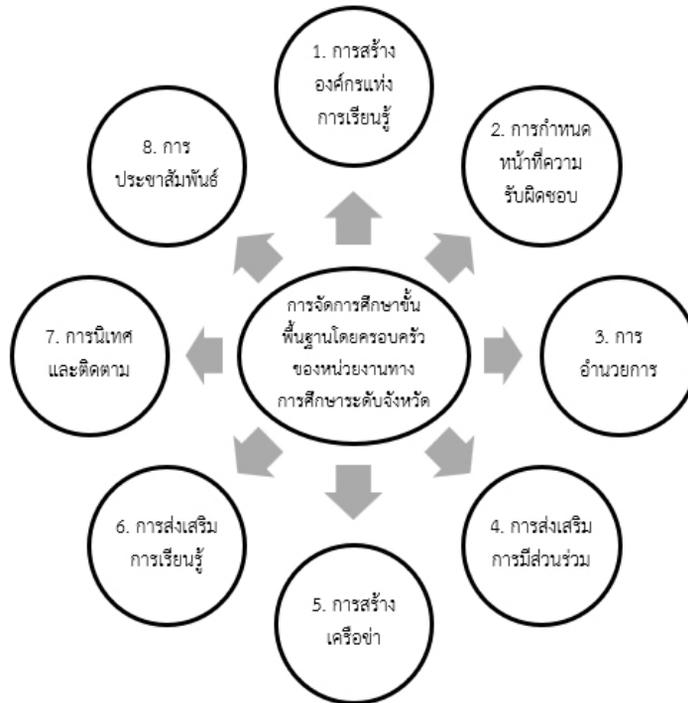
1. เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - structured interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ

3. เก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) มีวิธีการดังนี้ โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยตรง ทั้งนี้ ในแบบสอบถามได้แนบ QR CODE แบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์เพื่อสะดวกสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม และขอรับแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ โดยวิธีการลงทะเบียน ในบางกรณีที่มีการส่งแบบสอบถามถึงผู้วิจัยล่าช้า ผู้วิจัยใช้วิธีการติดต่อทางโทรศัพท์ ได้ข้อมูลครบ จำนวน 264 ฉบับ

4. การเก็บข้อมูลการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 57 ตัวแปร สรุปได้ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 : องค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด มี 8 องค์ประกอบ 57 ตัวแปร คือ องค์ประกอบที่ 1 การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 การกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ องค์ประกอบที่ 3 การอำนวยความสะดวก องค์ประกอบที่ 4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 5 การสร้างเครือข่าย องค์ประกอบที่ 6 การส่งเสริมการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 7 การกำกับและติดตาม และองค์ประกอบที่ 8 การประชาสัมพันธ์

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด

2. ผลการยืนยันองค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด จำนวน 8 องค์ประกอบ 57 ตัวแปร มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีประโยชน์ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 คือ ผลการยืนยันองค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด จากการค้นพบของผู้วิจัย ในการทำวิจัยเล่มนี้ ได้ทำตามแนวคิดทฤษฎีต่างๆ โดยมีขั้นตอนในการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาตัวแปรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เอกสารจากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน การสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - structured interview) ขั้นที่ 2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ เพื่อเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในการตรวจคุณภาพของเครื่องมือและนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้กับหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด จำนวน 8 หน่วยๆ ละ 4 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 32 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.988 ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด จำนวน 66 หน่วย หน่วยละ 4 คน โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 264 คน ได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 264 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติดังต่อไปนี้ คือ ความถี่ (f) ร้อยละ (%) ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) เพื่อรวมตัวกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มเดียวกัน ขั้นที่ 4 การยืนยันองค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ยืนยัน ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

พิจารณา 4 ด้าน คือ ความถูกต้องความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อยืนยันการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด มีกระบวนการจัดทำเป็นขั้นตอนอย่างมีระบบ จึงทำให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่าองค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดทั้ง 8 องค์ประกอบ 57 ตัวแปร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดสามารถนำมาใช้เป็นแนวปฏิบัติและแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวให้ประสบความสำเร็จและสามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด อภิปรายผลได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาองค์กร โดยเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันของคนในองค์กรให้เกิด การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ และทักษะร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและมีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานอุดม ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนายุทธศาสตร์องค์กรแห่งการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนายุทธศาสตร์องค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาสังคมในอนาคต อาทิ การพัฒนาค่านิยม อัตลักษณ์การเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกระดับปัจจัยการเรียนรู้ที่สามารถลดช่องว่างและพัฒนาเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้องค์กร ด้วยการเป็นหุ้นส่วนและเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นๆ ของสังคม สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 อธิบายขั้นตอนไว้ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการเพื่อขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ขั้นตอนที่ 2 การยื่นแบบแสดงความประสงค์จะขอรับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว สามารถยื่นแบบแสดงความประสงค์จะขอจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด

ได้ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขั้นตอนที่ 3 การยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว เมื่อแผนได้รับการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แล้ว ครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษาส่งยื่นแบบคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขั้นตอนที่ 4 การพิจารณาของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดประชุมเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบอนุญาตหรือไม่อนุญาตจัด ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำทะเบียนผู้เรียนสำหรับการศึกษาโดยครอบครัว

องค์ประกอบที่ 2 การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ (Assignment of responsibility) เป็นการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบภารกิจงานของบุคลากรในหน่วยงานเพื่อให้สามารถดำเนินงานและปฏิบัติงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวที่ให้ชัดเจนอีกด้วย จะทำให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด สามารถที่จะดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวเกิดความยืดหยุ่น คล่องตัวและตอบสนองการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างในด้านเป้าหมาย แผนการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนตามปรัชญา จุดเน้น หรือศักยภาพและความต้องการของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน ดังนี้ 1) บทบาทหน้าที่ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว นำคำขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว เสนอให้คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดพิจารณา จัดทำข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พร้อมรายงานในระบบสารสนเทศ (DMC) และจัดทำเอกสารต่างๆ จัดให้มีคณะกรรมการวิชาการ/คณะทำงานติดตามผล การจัดการศึกษา/คณะทำงานการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อการส่งเสริมคุณภาพเชิงวิชาการตามหลักการการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ส่งเสริม สนับสนุนและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของเด็กและครอบครัวอันพึงประสงค์ในการจัดการศึกษา วางแผน กำกับ ดูแลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวอย่างต่อเนื่อง การวิเคราะห์ วิจัย และพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวตามศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง 2) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด พิจารณาอนุญาตคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พิจารณาการเลิกจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว 3) บทบาทหน้าที่ของบิดา มารดา หรือผู้จัดการศึกษา เตรียมความพร้อมของครอบครัวในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ศึกษาการพัฒนาการศึกษา

ของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การจัดทำแผนการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบท ปรัชญา ความต้องการและศักยภาพผู้เรียนและการจัดกระบวนการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 3 การอำนวยการ (Direction) เป็นการกำหนดกรอบและทิศทางในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเชิงพื้นที่ที่มีการวินิจฉัย สั่งการ ชี้แนะการปฏิบัติงานติดต่อสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ซึ่งหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดมีการดำเนินงานเป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้โดยเครื่องมือการบริหารต่างๆ เช่น การจูงใจ (Motivation) การกระจายงาน (Delegation) และการสอนงาน เป็นต้น สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กล่าวไว้ดังนี้

- 1) หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนทุกคนทุกช่วงวัย ตั้งแต่เด็กปฐมวัย วัยเรียน วัยทำงาน และผู้สูงวัยมีโอกาสในการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึงเป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นผู้เรียน กลุ่มปกติ กลุ่มด้อยโอกาสที่มีความยากลำบาก และขาดโอกาสรวมทั้งบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลรัฐต้องจัดให้
- 3) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างพอเพียงเท่าทันและเป็นสุข โดยยึดหลักความพอประมาณที่เป็นความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นมีการตัดสินใจที่มีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบและมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว
- 4) หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม การจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพให้กับประชาชนทุกคน เป็นพันธกิจที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วน

องค์ประกอบที่ 4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Participation Support) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 58 ได้บัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติสถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องปฏิบัติตามโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งนี้เพราะเมื่อผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมจะช่วยขับเคลื่อนให้การ

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด

บริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน มีการเชื่อมโยงเป็นกลุ่มครอบครัวและเครือข่ายครอบครัว มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสวงหาความรู้จากภายนอก ห้องเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานหรือครอบครัวอื่นๆ อยู่เสมอ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว ประสานและส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวให้เป็นไปอย่างมีระบบ และ มีความร่วมมือและประสานงานร่วมกันระหว่างครอบครัวและภาครัฐ สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 อธิบายไว้ดังนี้ 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร่วมจัดทำแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวร่วมกับบ้านเรียน 3) ประสานงานกับกลุ่มนโยบายและแผนเพื่อนำเสนอคำขออนุญาตจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดรวมทั้งสนับสนุนงบประมาณค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว 4) การขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวและแผนการจัดการเรียนการสอนเสนอต่อคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดพิจารณา 5) ประสานและส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวให้เป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพและคุณภาพ 6) ส่งเสริม สนับสนุนและสิทธิประโยชน์ของเด็กและครอบครัวอันพึงมีพึงได้ในการจัดการศึกษา 7) วางแผนพัฒนาคุณภาพและแผนปฏิบัติการ อย่างต่อเนื่อง 8) พัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว 9) กำกับดูแลการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว 10) ประเมินและรายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ และ 11) จัดทำทะเบียนผู้เรียนสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

องค์ประกอบที่ 5 การสร้างเครือข่าย (Network) การสร้างเครือข่าย เป็นกระบวนการเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน มีการทำงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวร่วมมือเพื่อให้เกิดเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ และทำให้การทำงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวเกิดเครือข่ายที่มีความเข้มแข็ง สอดคล้องกับพรพล พอนอ่วมและคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยใช้ทรัพยากรการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ ผลการศึกษาพบว่า 1) กฎหมายเปิดกว้างให้คนได้มีโอกาสเลือกจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของตนเองได้อย่างเสรี มีหน่วยงานที่คอยกำกับดูแล 2) พ่อแม่

ผู้ปกครองมีความเข้าใจบุตรหลานของตัวเองว่าต้องการอะไร อยากรจะเป็นแบบไหน 3) ความเข้าใจของ ทั้งผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่รัฐนั้นยังมีน้อยเกินไป 4) เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันมีความสำคัญมากกับการจัดการศึกษา 5) ทรัพยากรการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารูปแบบสำหรับประเทศไทยถือว่ายังมีน้อยมาก และสอดคล้องกับสุมาลี มีพงษ์ ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการเชื่อมโยงการศึกษาโดยครอบครัวกับโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษา 1) ความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในการจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานจากการวิเคราะห์ พบว่า ความร่วมมือจากโรงเรียนด้านบุคลากรในวิชาภาษาอังกฤษค่อนข้างสูง และความร่วมมือจากโรงเรียนในด้านบุคลากรครูมีการประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย 2) ความร่วมมือจากโรงเรียนด้านการประเมินผลจากสภาพจริง ความต้องการความช่วยเหลือจากโรงเรียนของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวจะส่งผล แบบผกผันอย่างมีนัยสำคัญเชิงลบต่อผลสัมฤทธิ์ด้านคุณธรรมสูงสุด ความพร้อมของผู้ปกครองด้านเวลา ไม่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของเด็กด้านคุณธรรม ด้านสังคมและด้านวิชาการ ความพร้อมด้านเทคโนโลยีส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของเด็กด้านคุณธรรมและสังคม พฤติกรรมการสอนของผู้ปกครองส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านสังคม และการยอมรับของผู้ปกครองด้านหลักสูตรไม่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทุกด้าน

องค์ประกอบที่ 6 การส่งเสริมการเรียนรู้ (Learning Support) การส่งเสริมการเรียนรู้เป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกับครอบครัวอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษาหรือโรงเรียนใกล้บ้าน ร่วมกิจกรรมกับท้องถิ่น สถานประกอบการ บุคลากรมืออาชีพ เป็นต้น อีกทั้ง การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุด โดยหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดให้การสนับสนุนส่งเสริม การจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว มีการส่งเสริม สนับสนุนแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่มีความหลากหลาย มีรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวที่หลากหลาย ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาได้อย่างอิสระและมีการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับบรรณาธิการ ทฤษฎีปัญญา ได้กล่าวไว้ว่าการจัดโฮมสคูลการเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid Homeschooling) เป็นรูปแบบการศึกษาที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบโฮมสคูลตามปกติกับการเรียนรู้ในรูปแบบโรงเรียนซึ่งรูปแบบของการจัดการศึกษาในลักษณะนี้ นักเรียนจะแบ่งการเรียนรู้ออกเป็นสองส่วนคือ การเรียนที่บ้านแบบโฮม

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด

สคูลกับ การเรียนรู้ที่โรงเรียนหรือสถาบันการเรียนรู้ที่ดำเนินการเหมือนโรงเรียน นอกจากนี้การศึกษาแบบโฮบริดโฮมสคูล มีความยืดหยุ่นสูง โดยผู้ปกครองสามารถจัดสรรเวลาระหว่างการเรียนที่บ้านกับการเรียนที่โรงเรียนได้ ตามความเหมาะสม อีกทั้งยังสอดคล้องกับสำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์ ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง เป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาด้วยตนเอง เป็นระบบของการบูรณาการการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากวิถีชีวิตจริงจากทุกสถานที่ และกิจกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มุ่งให้โอกาสผู้เรียนได้ทำในสิ่งที่สนใจ เพื่อการค้นพบความถนัดและความสามารถของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น รู้วิธีการเรียนรู้ซึ่งจะเป็นเครื่องมือของการศึกษาตลอดชีวิต

องค์ประกอบที่ 7 การนิเทศและติดตาม (Supervision and Monitoring) การนิเทศและติดตามการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด เป็นกระบวนการในการวัดและประเมินผลผู้เรียนจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ด้วยวิธีการที่หลากหลายตามบริบทปรัชญา จุดเน้นและศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและส่งผลการรายงานการนิเทศ ติดตาม วัดและประเมินผล อีกทั้งเป็นการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีระบบและมีคุณภาพ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ถอดบทเรียนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว สามารถสรุปประเด็น ดังนี้ 1) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของครอบครัวเกิดจากความต้องการของผู้ปกครอง ที่ขาดความเชื่อมั่นการจัดการศึกษาในระบบ 2) ครอบครัวมีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาการจัดที่แตกต่างกัน 3) ครอบครัวได้ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว 3 ลักษณะ คือ ครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษาจัดทำแผนการจัดการศึกษาด้วยตนเองครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษาจัดทำแผนการจัดการศึกษาร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในลักษณะร่วมคิดร่วมทำให้คำปรึกษา รวมถึงตัวอย่างแผนการจัดการศึกษาที่ได้รับอนุญาตแล้วและครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษาจัดทำแผนการจัดการศึกษาร่วมกับองค์กรหน่วยงานอื่นๆ 4) ครอบครัวได้ดำเนินการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนใน 3 ลักษณะ จัดแบบครอบครัว จัดแบบครอบครัวเดี่ยวแต่มีการเข้าร่วมกับครอบครัวหรือกลุ่มครอบครัวอื่นๆ ตามโอกาสเพื่อต่อยอดความสนใจเฉพาะด้าน และจัดแบบกลุ่มครอบครัว 5) การจัดการเรียนรู้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ได้แก่ บิดาและมารดา บิดาหรือมารดาครอบครัวร่วม

กันจัดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ 6) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีกิจกรรมแนะแนวกิจกรรมนักเรียนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ 7) การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมมีทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน และ 8) การวัดผลประเมินผล เป็นการดำเนินการทั้งก่อนการดำเนินการระหว่างดำเนินการและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน นอกจากนี้ในบางครอบครัวยังให้ผู้เรียนได้มีการทดสอบในระดับชาติคือ O-NET และ NT ในส่วนของครอบครัวได้จัดทำรายงานผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาประจำปีทุกปีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใช้ข้อมูลดังกล่าวประกอบกับข้อมูลจากการประเมินตามสภาพจริงมาใช้ในการตัดสินผลการเรียน

องค์ประกอบที่ 8 การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) การประชาสัมพันธ์ถือเป็นกิจกรรมของหน่วยงาน องค์กร สถาบันหรือบุคคลที่ปฏิบัติเพื่อชนะใจประชาชน รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าใจถึงนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยการเผยแพร่กระจายข่าวสารทางเครื่องมือสื่อสารต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียงโทรทัศน์และภาพยนตร์ และเป็นวิธีการที่ช่วยส่งเสริมให้สถาบัน องค์กร ชุมชน หรือกลุ่มคน มีความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุ ตามวัตถุประสงค์ มีการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ เอกสารจดหมายข่าว มีการสร้างปฏิสัมพันธ์และให้ความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับโสวริทธิ์ธร์ จันทรแสงศรี ได้ทำการศึกษาเรื่องการถ่ายทอดทางสังคมของกลุ่มบ้านเรียนโฮมสคูล : กรณีศึกษากลุ่มบ้านเรียนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การถ่ายทอดทางสังคมของครอบครัวที่จัดโฮมสคูลกลุ่มบ้านเรียนในมิติด้านเนื้อหาและส่วนที่ 2 การถ่ายทอดทางสังคมของครอบครัวที่จัดโฮมสคูลกลุ่มบ้านเรียนในมิติด้านวิธีการถ่ายทอด เนื้อหาการถ่ายทอดมุ่งเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมทักษะชีวิต การค้นหาตัวตนของเด็กในกรณีของวิธีการถ่ายทอดทางสังคม จะเน้นวิธีการลงมือทำการเรียนรู้ผ่านตัวแบบและเรื่องเล่าการเข้าสังคม และเรียนรู้ผ่านสื่อ

2. ผลการยืนยันองค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด จำนวน 8 องค์ประกอบ 57 ตัวแปร มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีประโยชน์ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 คือ ผลการยืนยันองค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด

จากการค้นพบของผู้วิจัย ในการทำวิจัยเล่มนี้ ได้ทำตามแนวคิดทฤษฎีต่างๆ โดยมีขั้นตอนในการวิจัย 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาตัวแปรการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด ด้วยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง (Semi - structured interview) ขั้นที่ 2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ โดยดำเนินการและพัฒนาเครื่องมือวิจัย ด้วยการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในการตรวจคุณภาพของเครื่องมือและนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้กับหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด จำนวน 8 หน่วย หน่วยละ 4 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 32 คน ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้แก่หน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด จำนวน 66 หน่วย หน่วยละ 4 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 264 คน ได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 264 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติดังต่อไปนี้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ขั้นที่ 4 การยืนยันองค์ประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็น แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) พิจารณา 4 ด้าน คือ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อยืนยัน โดยผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่าองค์ประกอบการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด ทั้ง 8 องค์ประกอบ 57 ตัวแปร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดสามารถนำมาใช้เป็นแนวปฏิบัติและแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวให้ครบทุกองค์ เพื่อหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปพัฒนาเป็นนวัตกรรมหรือมีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวให้สามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของแต่ละครอบครัว

2. หน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้แก่ผู้รับผิดชอบและผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว เพื่อที่มีความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา อันส่งผลให้ผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวมีคุณภาพตามมาตรฐานและเกิดผลลัพธ์กับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

3. หน่วยงานทางการศึกษาควรมีการส่งเสริมสนับสนุนในการจัดอบรมและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทุกครอบครัวและเครือข่ายตามความต้องการของครอบครัวโดยเฉพาะการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

4. หน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด สามารถนำองค์ประกอบที่ค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของแต่ละหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

2. ควรมีการวิจัยเพื่อถอดบทเรียนวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ประสบความสำเร็จ

รายการอ้างอิง

- จันทนา อุดม. (2560). การพัฒนายุทธศาสตร์องค์กรแห่งการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 3(2). 204-212.
- น้ำผึ้ง มีศีล. (2559). การจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21. [ปริญญาานิพนธ์ดุขฎฐิบัณทิต].
- พิชัย เวชยานันท์ และคณะ. (2560). ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2(1). 135-144.
- รัชนิย์ ธงชัย. (2557, 6 พฤษภาคม). ซัมเมอร์ฮิลล์' ต้นแบบโฮมสคูลแห่งแรกของประเทศไทย. ไทยรัฐออนไลน์. 6 พ.ค. 2557 <https://www.thairath.co.th/content/419307>.
- วรารณ อนุวรรตน์. (2554). อุดมการณ์และการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดเชียงใหม่. [ปริญญาานิพนธ์ดุขฎฐิบัณทิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิศิษฐ์ วังวิญญู. (2558). โรงเรียนทำเอง Home-made School. ปริมาณด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2557). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 22). ด่านสุทธาการพิมพ์.
- สุมาลี มีพงษ์. (2559). การเชื่อมโยงการศึกษาโดยครอบครัวกับโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 5(2), 1.
- โสวริทธิ์ธร จันทรแสงศรี. (2559). การถ่ายทอดทางสังคมของกลุ่มบ้านเรียนโฮมสคูล : กรณีศึกษากลุ่มบ้านเรียนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 5(2) 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและความพร้อมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว. สำนักพัฒนานวัตกรรมการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). การถอดบทเรียนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). บ้านเรียน Home School แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาทางเลือก. โรงพิมพ์อักษรไทย.

- อุรสา พรหมทาและจำเนียร พลหาญ. (2557). **การจัดการศึกษาโดยครอบครัว**, วารสารวิจัย เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 1(2), 32.
- Kaiser quoted in Barbara G.Tabachink, and Linda S.Fidell. (1983). **Using Multi-variate Statistics**. New York Haper & Ro.
- Rensis Likert. (1961). *The Human Organization*. McGraw-Hill.
- Robert V. Krejcie and Daryle W. Morgan. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities**, *Journal for Education and Psychological Measurement*, 3, 608.
- Weller. Chris. (2020). **Homeschooling is the smartest way to teach kids in the 21st century**. <https://www.busines-sinsider.com/why-kids-should-get-home-schooled-2016-8>.